

– Muchas gracias, señor, köszönöm szépen, uram, de az én pocakom nem fér bele a torreádor aranypitykés, selyempaszomántos, karcsú kosztümjébe. Inkább a lelátóról fényképezem a bikaviadalt. Señor, ha ön úgyis az arénába igyekszik, kérem, adja át

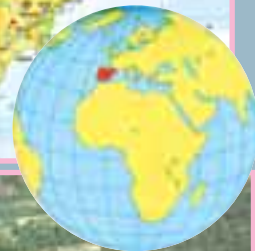
üdvözetem... a bikának. Olé!

Egy forró, mediterrán napsugáron érkeztem Madridba, az Ibériai-félszigetet szinte teljesen elfoglaló

SPANYOLORSZÁG

fővárosába. A régi főváros, Toledo helyett II. Fülöp rendelete nyomán 1561-től Madrid lett az ország szíve.

II. Fülöp építtette Madrid közelében az El Escorial királyi rezidenciát, amely egyszerre volt palota, kolostor, temetkezési hely. Komor, dísztelen falain belül pazar freskók, bútorok, festmények fogadnak. És ez csak a kezdet.

Az El Prado múzeumban 7000 műalkotást csodálhatunk meg.

Velázquez festményén Margit hercegkisasszony mosolyog. Pedig kényelmetlen lehet a ruhája!

LÁSZLÓ NOÉMI

LÁNC ÉS RÓZSA

Ódon festményen fehér csipkegallér, donnák és grandok, nagyszerű csapat. Karcsú tornyok tövében szűk sikátor, vörösbor-színű, forró alkonyat.

Gitár-szeszély és pergő kasztanyetta, konty, fésű, legyező, piros fodor, zsúfolt aréna, rózsaszál a kézben, virágosóban gögös matador; kard, tőr vagy mérge, száz szerelmi bánat, sóhajra hulló bársonyfüggönyök, s mikor a föld alól gond hangja támad: az Inkvizítor vaslánc csörög.

Lépegessük végig hétmérföldes csizmával az Ibériai-félsziget történelmét. Hat évszázadig a Római Birodalom egyik tartománya, nyolcszáz éven át arab emirátus virágzott itt. A

XVI. században Spanyolország a világ legnagyobb gyarmatbirodalmává nőtt, majd lassú hanyatlás után a XX. század legvéresebb polgárháborúja, és Franco fasiszta diktatúrája fojtogatta. 1975 óta a felvilágosult és bátor János Károly király alkotmányos uralkodása nyitott derűsebb korszakot a spanyol történelemben.

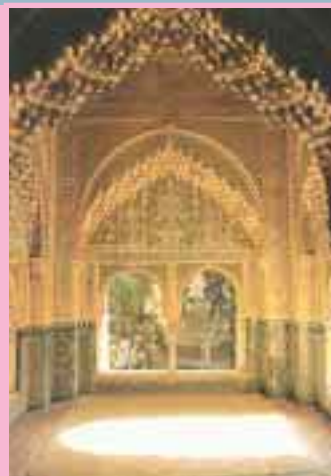

Córdoba: négy korszak, három vallás. A 200 éven át épült muzulmán Nagy mecset őrzi a római Janus szentély ókori oszlopait, a vizigótok Szent Vince templomának köveit, s közepén sajnos ott éktelenkedik a katolikus spanyol hatalmat erőszakosan hirdető XVI. századi székesegyház. Mindemellett a Nagy mecseten uralkodik a keleti ízlés, béke és harmónia: sok-sok oszlop, patkó alakú, sávos boltívek, mozaikok, csillárok, hatalmas imatér, narancs- és pálmaudvarok, medencék.

De hogyan kerültek a mórok Spanyolországba? Észak-Afrikából hajóztak át, és virágzó arab kultúrát teremtettek a félsziget

déli részén. Az emírek, kalifák és nagyvezírek fényűző udvarában művészek, tudósok tevékenykedtek. Mesterek egész hada faragta, festette, emelte a muzulmán építészet csodáit: a sevillai Alcázart, a granadai Alhambrát. Az Alhambra kívül komor katonai erőd 23 toronnyal, vörös téglafallal. Belül mohamedán paradicsom: szökőkutak, árnyas-illatos kertek, karcsú oszlopsorok, a fényt játékosan megtörő csipkefaragványok, mozaikkupolás mennyezetek.

Nemcsak krikszkraksz. A mértani minták, indák, arabeszkek között verseket, a Koránból vett idézeteket olvashatnánk – ha tudnánk arabusul.

Aragóniai Ferdinánd és Kasztíliai Izabella házasságával 1479-ben jött létre az egységes Spanyolország. 1492 – a sikerek éve! Ferdinánd elfoglalja Granadát, az utolsó mór erődöt, és kiűzi spanyol földről az arabokat. Kolumbusz Kristóf Ferdinánd és Izabella hajóival felfedezi

Amerikát, s ezzel elkezdődik a spanyol gyarmatbirodalom mohó terjeszkedése.

Miért nevezzük indiánoknak Amerika őslakóit? Miért hitték isteneknek a spanyolokat az indiánok?

Az Armada, a spanyol hadiflotta erejétől mindenki rettegett.

Spanyolországban a katolikus egyház hatalma vetekeedett a királyokéval. Itt működött legtovább és legszigorúbban a rettenetes inkvizíció, amely nemcsak a “boszorkányokat” égette százával, hanem a veszélyesnek ítélt könyveket is. Szerintük még a Don Quijote is vétkes alkotás volt.

A hajdani bátor hajósok unokái ma a bikával küzdenek meg. Nemcsak a madridi arénában, hanem a hagyományos falusi ünnepeken, a fiestákon is fitogtatják hidegvérüket a dühös bika előtt. Minden fiú arról álmodik, hogy torreador lesz, az iskolában a jó feleletért bikafül, a rosszért bikafarok jár.

No és a lányok?
Az ő eszményképük a flamenco táncosnő.

Kontyában rózsza, faragott fésű, finom csipkefátyol. Százfodró, vörös-fekete ruhája élesen rajzolódik ki az andalúz házak fehér falai, kovácsoltvas erkélyei között.

Milyen hangszerek kísérik a fürgeteges ritmusú flamenco táncot?

La Mancha vidéke kopár, köves. Nincs itt más látnivaló, csak a zord lovagvár falai és a szélmalmok.

Mi a címe Bizet híres spanyol operájának?

nyol szótár. A mintegy kétharmadnyi andalúziai és kasztíliai spanyol ajkú lakosság mellett galegók, katalánok, baszkok is élnek szép számmal.

A galego a spanyollal és a portugállal közeli rokon, a katalán a franciaországi provanszállal. A baszkok az őslakosok utódai. Őrzik sajátos nyelvüket, szokásaikat. Nemzeti jogaikért vívott harcukban nem riadnak vissza az erőszaktól sem.

Ki volt La Mancha búsképű lovagja?

A katalánok sok hírességet adtak Spanyolországnak.

Katalán a XX. század legnagyobb festője, Pablo Picasso, a tehetsége és meghökkentő ötletei miatt világhírű Salvador Dalí.

A katalán fővárosban, Barcelonában száz éve épül Antonio Gaudi mesterműve, a La Sagrada Familia templom. A befejezetlen csodát képzeletünk egészíti ki. Ti mit láttok benne? Gótikus vagy modern, romos vagy most születő, természetvagy mesebéli erdő?

Mintha épp rád nézne a rákocska a paela tetején: alatta rizs, zöldségek és kagyló. Megkóstolnád?

PORTUGÁLIA

Spanyolország kistestvére. Rokon a nép, a nyelv, a szokások, a történelem. Sokkal kisebb és szegényebb, mint szomszédja, de a XVI. században világhatalommá vált: hatalmas gyarmatokat uralt Afrikában, Ázsiában, Dél-Amerikában. Ennek eredménye, hogy a világon ma százmilliónál többen beszélnek portugálul.

Hatalmát, gazdagságát nagyszerű tengerészeinek köszönhetette. A történet Tengerész Henrikkel kezdődött, aki a XV. században így gondolkodott: ha kicsi az országod, toldd meg egy hajóval.

Hajógyárat, Sagresben tengerészeti akadémiát létesített, ahol rettenthetetlen hajósokat neveltek. Csillagvizsgálója az óceán fölé emelkedő Szent Vince fokon ma is áll.

LÁSZLÓFFY ALADÁR PORTUGÁLOK

Egykor a földrajzról oly keveset tudtak, nagy keletje volt a bátor hajósoknak.

Tengerész Henrik, a bölcs portugál herceg térképekkel töltött sok-sok áldott percet.

Hogy felderítsék a világ láthatárát, útnak is indított sok portugál gályát.

Évszázadok jönnek, évszázadok mennek – úttörői voltak ők a végtelennek.

Portugália nehezen heverte ki gyarmatainak elvesztését. Az egykor világhódító tengerészek ma halászok, farmerek. A paratölgy kérgéből itt gyártják a világon a legtöbb parafa dugót. Híresek nehéz, fűszeres vörösboraik, a portói, a madeirai. A madeirai bornak titka volt: üstökben melegítették, némi pálinkával tartósították, majd tengeri hajókon hordókban hetekig ringatták.

A portugál felfedezők, Diaz, Vasco da Gama, Magellán elsőként hajózták körül Afrikát, majd az egész Földet – megnyitva Portugália útját Kelet fűszerei, aránya, Afrika rabszolgái, Dél- Amerika földje, kincsei felé.

A festői portugál főváros, Lisszabon hét dombra épült. A Tejo folyó torkolata fölött átívelő függőhídja 1013 m hosszú.

Március 9-én reggel 9-től a kolozsvári rádióban meghallgathatjátok László Bakk Anikó néni spanyol zenés üzenetét.

Madeira szigetének másik híres termékéből talán anyukának is készült blúza. Mi lehet az?

FERNANDO ALONSO

A PAPIR- MADÁRKA

DOBOS ÉVA fordítása

Tato hatéves volt, és egy falovacska tulajdonosa. Egy napon azt kérdezte tőle az apja:

– Milyen ajándékot szeretnél? Nemsokára születésnapod lesz.

– Azt szeretném, hogy csinálj nekem egy papírmadárkát. Tato apja hozzáfogott, hogy

elkészítse a papírmadarat. Eleinte sehogy sem akart sikerülni a dolog, de néhány óra elteltével csodálatos papírmadárkát hajtogatott.

– Befejeztem. Tetszik?

– Ez a madárka nagyon szomorú – mondta a kisfiú.

Az apa elment egy bölcsőhöz, aki egy készüléket szerelt a madárka szárnyai alá, és a madárka repülni kezdett.

– Nagyon jól repül, de még mindig szomorú – szólta Tato.

Az apa elment egy másik bölcsőhöz, akinek a készülékével énekelni tudott a madárka.

Tato azt mondta:

– Papa, ez a papírmadárka szomorú dalt énekel. Azt akarom, hogy az én madárkám boldog legyen!

Az apa elment egy híres festőhöz, aki gyönyörű színeket festett a papírmadárkára.

A kisfiú elnézte a tarkabarka színeket.

– Papa, a papírmadárka még mindig szomorú.

Végül a bölcsék legbölcsébbike azt mondta Tato apjának:

– Ahhoz, hogy a madárka boldog legyen, nem kell repülnie, nem kell énekelnie, még csak pompás színű tollazatra sincsen szüksége.

– De hát akkor miért szomorú? – csodálkozott az apa.

– Azért, mert egyedül van.

Erre az apa hazasietett, és sok-sok papírmadarat hajtogatott. Tato boldogan felkiáltott:

– Nézd, papa! Nézd, milyen boldog a mi papírmadárkánk! Ez a legszebb ajándék, amit életemben kaptam tőled!

És a sok-sok papírmadárka mindenféle készülék nélkül röptül és röptül körös-körül az egész szobában.

¿Habla Usted castellano?

¿áblá usztéd kásztéjjáno?

Beszél Ön spanyolul?

Sí. *szí*

No. *no*

¡Buenos días! *búenosz díász*

Hasta la vista. *ásztá lá visztá*

¿Cómo estás? *¿kómo esztász?*

Gracias, bien. *grásziász, bjén*

Por favor. *por fávór*

Esteban va *észtéván bá*

a la escuela *a lá észkúélá*

Igen.

Nem.

Jó napot!

Viszontlátásra

Hogy vagy?

Köszönöm, jól.

Kérem.

István az

iskolába megy.

A menina fala português?

ã mininá fálã purtugész?

Beszél a kisasszony portugálul?

Sim. *szíⁿ*

Não. *na^{un}*

Bom dia! *boⁿ díã*

Até à vista! *áté ã vístã*

Como estás? *komu istász?*

Obrigado, bem. *obrigãdu, beⁿ*

Por favor. *pur fávór*

Estévão vai *istéva^{un} vái á*

à escola. *iskólã*

Balról spanyol, jobbról portugál. Hasonlítsd össze, mi egyforma és mi eltérő a két nyelvben. Az utolsó mondat hangzása portugálul nagyon hasonlít a magyarhoz, de ez persze nem jelent rokonságot, csupán az István és az iskola szó közös, latin eredetét.